

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

14. prosince 2016 *

„Řízení o předběžné otázce — Volný pohyb osob — Rovné zacházení — Sociální výhody — Nařízení (EU) č. 492/2011 — Článek 7 odst. 2 — Finanční podpora na vysokoškolské studium — Podmínka stanovená pro studenty, kteří nemají bydliště na území dotčeného členského státu, být dětmi pracovníků, kteří ke dni podání žádosti o finanční podporu byli zaměstnaní nebo vykonávali samostatně výdělečnou činnost v tomto členském státě nepřetržitě po dobu alespoň pěti let — Nepřímá diskriminace — Odůvodnění — Cíl směřující ke zvýšení podílu tuzemských osob s vysokoškolským vzděláním — Vhodnost — Proporcionalita“

Ve věci C-238/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím tribunal administratif (správní soud, Lucembursko) ze dne 20. května 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 22. května 2015, v řízení

Maria do Céu Bragança Linares Verruga,

Jacinto Manuel Sousa Verruga,

André Angelo Linares Verruga

proti

Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, A. Prechal, A. Rosas (zpravodaj), C. Toader a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: V. Tourrès, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. dubna 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za M. Bragança Linares Verruga a další G. Thomasem a L. Urbany, avocats,

— za lucemburskou vládu D. Holderer, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. Kinschem, avocat,

* * Jednací jazyk: francouzština

— za dánskou vládu M. Wolff a C. Thorningem, jako zmocněnci,
— za norskou vládu I. Jansen, C. Ankerem a M. Scheiem, jako zmocněnci,
— za Evropskou komisi M. Van Hoofem, M. Kellerbauerem a D. Martinem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 2. června 2016,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie (Úř. věst. 2011, L 141, s. 1).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu, v němž stojí Maria do Céu Bragança Linares Verruga, Jacinto Manuel Sousa Verruga a André Angelo Linares Verruga proti ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche (ministr pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum) (Lucembursko) ohledně toho, že posledně uvedený ministr odmítl přiznat A. A. Linares Verrugovi finanční podporu státu na vysokoškolské studium.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. 1968, L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46, a oprava Úř. věst. 2004, L 229, s. 35 a Úř. věst. 2005, L 197, s. 34) (dále jen „nařízení č. 1612/68“) bylo s účinností od 16. června 2011 zrušeno nařízením č. 492/2011.
- 4 Podle čl. 41 druhého pododstavce posledně uvedeného nařízení se odkazy na nařízení č. 1612/68 považují za odkazy na nařízení č. 492/2011.
- 5 Článek 7 posledně uvedeného nařízení, který převzal znění článku 7 nařízení č. 1612/68, stanoví:
„1. S pracovníkem, který je státním příslušníkem členského státu, nesmí být na území jiného členského státu zacházeno z důvodu jeho státní příslušnosti jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, zejména z oblasti odměňování, skončení pracovního poměru a návratu k povolání nebo opětovného zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným.
2. Požívá stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci.
[...]"
- 6 Podle čl. 16 odst. 1 první věty směrnice 2004/38 „[p]rávo trvalého pobytu v hostitelském členském státě mají občané Unie, kteří tam nepřetržitě legálně pobývají po dobu pěti let“.

7 Článek 24 této směrnice stanoví:

„1. S výhradou zvláštních ustanovení výslovně uvedených ve Smlouvě a v sekundárních právních předpisech požívají všichni občané Unie, kteří pobývají na základě této směrnice na území hostitelského členského státu, v oblasti působnosti Smlouvy stejného zacházení jako státní příslušníci tohoto členského státu. Právo na rovné zacházení se vztahuje i na rodinné příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu a mají právo pobytu nebo trvalého pobytu.

2. Odchylně od odstavce 1 není hostitelský členský stát povinen přiznat nárok na sociální pomoc v prvních třech měsících pobytu nebo případně během delšího období stanoveného v čl. 14 odst. 4 písm. b), ani není povinen přiznat před nabytím práva trvalého pobytu vyživovací podporu při studiu, včetně odborné přípravy, již se rozumí stipendia nebo půjčky na studium osobám jiným než zaměstnaným osobám, osobám samostatně výdělečně činným, osobám ponechávajícím si takové postavení a jejich rodinným příslušníkům.“

Lucemburské právo

8 Finanční podpora státu na vysokoškolské studium je upravena v loi du 22 juin 2000 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (zákon ze dne 22. června 2000 o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium) (*Mémorial* A 2000, s. 1106, dále jen „zákon o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium“), jenž byl několikrát novelizován.

9 Tato finanční podpora je poskytována ve formě stipendia a půjčky a je možné o ni žádat bez ohledu na stát, ve kterém žadatel zamýšlí vysokou školu studovat.

10 V návaznosti na změny vložené čl. 1 bodem 2 zákona ze dne 26. července 2010 (*Mémorial* A 2010, s. 2040) článek 2 zákona o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium definoval příjemce této podpory následujícími způsoby:

„Finanční podpora státu na vysokoškolské studium může být poskytnuta studentům, kteří byli přijati k vysokoškolskému studiu a kteří splňují jednu z následujících podmínek:

- a) jsou lucemburskými státními příslušníky nebo rodinnými příslušníky lucemburského státního příslušníka a mají v Lucemburském velkovévodství místo trvalého pobytu (tzv. domicil), nebo
- b) jsou státními příslušníky jiného členského státu Evropské unie nebo některého z jiných států, které jsou smluvními stranami Dohody o Evropském hospodářském prostoru [ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3)], nebo Švýcarské konfederace a na území Lucemburského velkovévodství pobývají v souladu s kapitolou 2 novelizovaného zákona ze dne 29. srpna 2008 o volném pohybu osob a přistěhovalectví v postavení zaměstnance, osoby samostatně výdělečně činné, osoby, která si zachovává takové postavení, nebo rodinní příslušníci některé z uvedených kategorií osob, nebo jako osoby, které získaly právo trvalého pobytu. [...]

[...]“

11 Právní úpravou použitelnou v době rozhodné z hlediska skutkového stavu věci v původním řízení je právní úprava, která vyplývá ze změny zákona o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium zákonem ze dne 19. července 2013 (*Mémorial* A 2013, s. 3214) (dále jen „novelizovaný zákon ze dne 22. června 2000“).

- 12 Článek 2a novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000, jenž byl doplněn čl. 1 bodem 1 zákona ze dne 19. července 2013, stanoví:

„Finanční podpora státu na vysokoškolské studium může být poskytnuta rovněž studentovi, který nemá bydliště v Lucemburském velkovévodství, je-li dítětem osoby zaměstnané nebo osoby samostatně výdělečně činné, která je lucemburským státním příslušníkem nebo občanem Evropské unie nebo státním příslušníkem jiného státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, nebo Švýcarské konfederace, zaměstnaným nebo vykonávajícím činnost v Lucembursku, pokud tato osoba byla v Lucembursku zaměstnaná nebo tam vykonávala činnost nepřetržitě po dobu alespoň pěti let ke dni, kdy student podal žádosti o finanční podporu na vysokoškolské studium. Zaměstnání v Lucembursku musí dosahovat alespoň polovinu běžné pracovní doby platné pro zaměstnavatele podle platného zákona nebo případně příslušné kolektivní smlouvy. Osoba samostatně výdělečně činná musí být povinně a trvale pojištěna v systému sociálního zabezpečení v Lucembursku podle čl. 1 bodu 4) Code de la sécurité sociale (zákoníku sociálního zabezpečení) po dobu pěti let před podáním žádosti o finanční podporu na vysokoškolské studium.“

- 13 Následně byl novelizovaný zákon ze dne 22. června 2000 zrušen loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (zákon ze dne 24. července 2014 o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium) (*Mémorial A* 2014, s. 2188), jenž nebyl v době rozhodné z hlediska skutkového stavu věci v původním řízení v účinnosti. Především byla opuštěna podmínka práce rodiče studenta, který nemá bydliště v tuzemsku, nepřetržitě po dobu pěti let ke dni podání žádosti o finanční podporu, ve prospěch podmínky práce rodiče studenta, který nemá bydliště v tuzemsku, po dobu alespoň sedmi let ke dni podání žádosti o získání finanční podpory.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 14 André Angelo Linares Verruga, student na univerzitě v Lutychu (Belgie), má spolu se svými rodiči, M. do Céu Bragança Linares Verruga a J. M. Sousa Verrugou, bydliště v Longwy (Francie). Maria do Céu Bragança Linares Verruga je v Lucembursku zaměstnaná od 15. května 2004 s jediným přerušením v období od 1. listopadu 2011 do 15. ledna 2012. Jacinto Manuel Sousa Verruga byl v tomto členském státě zaměstnancem v období od 1. dubna 2004 do 30. září 2011 a od 4. prosince 2013 do 6. ledna 2014. Jelikož od 1. února 2014 založil v Lucembursku podnik, pracuje zde od tohoto dne jako osoba samostatně výdělečně činná.
- 15 André Angelo Linares Verruga požádal v postavení studenta lucemburský stát o poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské studium na zimní semestr akademického roku 2013/2014 v souvislosti s přípravou na získání diplomu.
- 16 Rozhodnutím ze dne 28. listopadu 2013 ministr pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum tuto žádost o finanční podporu zamítl s odkazem na nedodržení podmínek stanovených v článku 2a novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000.
- 17 Dne 23. prosince 2013 A. A. Linares Verruga a jeho rodiče podali proti tomuto rozhodnutí rozklad. Ministr pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum tento rozklad rozhodnutím ze dne 14. ledna 2014 zamítl.
- 18 André Angelo Linares Verruga rovněž požádal lucemburský stát o poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské studium na letní semestr akademického roku 2013/2014. Ministr pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum rozhodnutím ze dne 24. března 2014 zamítl tuto žádost o finanční podporu z důvodů totožných s důvody uvedenými v jeho rozhodnutí ze dne 28. listopadu 2013.

- 19 André Angelo Linares Verruga a jeho rodiče tak dne 15. dubna 2014 podali k tribunal administratif (správní soud) (Lucembursko) žalobu znějící na změnu nebo zrušení rozhodnutí ministra pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum ze dne 28. listopadu 2013, ze dne 14. ledna 2014 a ze dne 24. března 2014.
- 20 Před tímto soudem A. A. Linares Verruga a jeho rodiče primárně tvrdí, že finanční podpora státu na vysokoškolské studium představuje rodinnou dávku ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72), na kterou mají nárok všichni pracovníci. Podpůrně tvrdí, že tato podpora představuje sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, takže její poskytnutí podléhá zásadě rovného zacházení stanovené tímto ustanovením.
- 21 Lucemburská vláda tvrdí, že uvedená podpora nepředstavuje sociální výhodu ve smyslu nařízení č. 883/2004 a zpochybňuje použitelnost nařízení č. 1612/68 na spor v původním řízení. Tato vláda rovněž tvrdí, že postavení pracovníka jednoho z rodičů studenta, který nemá bydliště v Lucembursku, sama o sobě nepostačuje ke vzniku jeho práva na finanční podporu státu na vysokoškolské studium. Podle uvedené vlády umožnil rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), vnitrostátnímu zákonodárci, aby podmínil poskytnutí takové podpory dodržením podmínky, že příhraniční pracovník musí pracovat v dotčeném členském státě po značnou dobu. Ve věci v původním řízení přitom manželé Verrugovi tuto podmínku údajně nesplňovali.
- 22 Tribunal administratif (správní soud) v první řadě odmítá argumentaci A. A. Linares Verrugy a jeho rodičů, podle níž finanční podpora státu na vysokoškolské studium představuje rodinnou dávku ve smyslu nařízení č. 883/2004. V tomto ohledu uvádí, že toto nařízení se týká dávek vázaných na povinné příspěvky zaměstnaných osob a osob samostatně výdělečně činných a že dávka patří do jeho působnosti pouze tehdy, když kryje sociální riziko. Tribunal administratif (správní soud) se přitom domnívá, že účelem finanční podpory státu na vysokoškolské studium není krýt takové riziko.
- 23 Podle tohoto soudu nelze uvedenou finanční podporu chápat jako protihodnotu zrušení rodinných přídatků pro studenty starší 18 let. Lucemburský zákonodárce chtěl tím, že označil studenty za příjemce finanční podpory státu na vysokoškolské studium, právně upravit koncept „autonomie studenta“, a sice jeho právo studovat na vysoké škole podle svého výběru, nezávisle na finanční situaci a vůli jeho rodičů, s cílem zejména podpořit zvýšení podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním u osob s bydlištěm v Lucembursku. Tribunal administratif (správní soud) v tomto ohledu zdůrazňuje, že finanční podpora státu na vysokoškolské studium podléhá pouze akademickým podmínkám a poskytuje se v podobě stipendia či půjčky, jejichž výše závisí pouze na osobní finanční a sociální situaci studenta, jakož i na zápisném, jež musí uhradit.
- 24 Pokud jde zadruhé o tvrzení A. A. Linares Verrugy a jeho rodičů vycházející z neslučitelnosti novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000 s nařízením č. 1612/68, tribunal administratif (správní soud) má za to, že vzhledem k tomu, že financování studia, které členský stát přiznává dětem pracovníků, představuje pro migrujícího pracovníka sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 tohoto nařízení, toto ustanovení je na spor v původním řízení použitelné.
- 25 Tento soud kromě toho uvádí, že v rozsudku ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), Soudní dvůr rozhodl, že podmínka bydliště stanovená v čl. 2 písm. b) zákona o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium, ve znění zákona ze dne 26. července 2010, představuje nepřímou diskriminaci na základě státní příslušnosti mezi osobami, které mají bydliště v Lucembursku, a osobami, které – aniž v tomto členském státě mají bydliště – jsou dětmi příhraničních pracovníků, kteří zde vykonávají činnost.
- 26 Tribunal administratif (správní soud) je toho názoru, že ačkoliv Soudní dvůr v uvedeném rozsudku potvrdil, že lucemburský zákonodárce může pro účely přiznání dotčené podpory vyžadovat, aby příhraniční pracovník, rodič studenta, pracoval v Lucembursku po určitou minimální dobu, Soudní

dvůr nicméně nerozhodl, že tento požadavek musí představovat výlučnou podmínku a že práce v tomto členském státě po dobu pěti let musí být jediným přípustným kritériem. Naproti tomu Soudní dvůr v témže rozsudku zdůraznil až příliš výlučnou povahu pravidla upřednostňujícího jediné kritérium pro účely posouzení vazby příhraničního pracovníka k lucemburské společnosti, jakož i relevanci a důvodnost kritérií umožňujících zjistit přiměřenou pravděpodobnost návratu studenta do Lucemburska po ukončení jeho studia.

- 27 Tribunal administratif (správní soud) dále poukazuje na to, že A. A. Linares Verrugovi nebyla přiznána finanční podpora státu na vysokoškolské studium z důvodu přerušení výkonu pracovní činnosti jeho matky v Lucembursku v délce dva a půl měsíce, navzdory skutečnosti, že vykonávala tuto činnost po celkové období téměř osmi let, přičemž k takovému odmítnutí by za stejných podmínek u pracovníka s bydlištěm v uvedeném členském státě nedošlo.
- 28 Za těchto podmínek se tribunal administratif (správní soud) táže, zda podmínka uvedená v čl. 2a novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000 není nepřiměřená. Uvádí, že nepřímá diskriminace je v zásadě zakázaná, není-li objektivně odůvodněná, to znamená, že musí být způsobilá zaručit uskutečnění daného cíle a nesmí překračovat meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné. V tomto ohledu tento soud podotýká, že lucemburská vláda jako odůvodnění uvádí nezbytnost ujistit se, že existuje vazba mezi příhraničním pracovníkem a lucemburskou společností, která umožňuje předpokládat, že po přijetí státní podpory na financování studia se student, dítě takového pracovníka, vrátí do Lucemburska, aby vědomosti, které nabyt, využil ve prospěch rozvoje hospodářství tohoto členského státu.
- 29 Podle tribunal administratif (správní soud) si lucemburská vláda uvědomuje nepřiměřenou a diskriminační povahu požadavku stanoveného v článku 2a novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000, neboť zákon ze dne 24. července 2014 o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium nahradil podmínku nepřetržité práce po dobu pěti let podmínkou celkového období práce pěti let v rámci referenčního období sedmi let s cílem umožnit zohlednění přerušení práce zejména z důvodu období nezaměstnanosti. Tento soud se však domnívá, že navzdory této změně podmínek pro přiznání uvedené podpory může otázka slučitelnosti novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000 s nařízením č. 1612/68 stále ovlivnit rozhodnutí, pokud jde o řešení, které je třeba zvolit ohledně rozhodnutí ministra pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum ve věci v původním řízení.
- 30 Za těchto podmínek se tribunal administratif (správní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je podmínka uložená studentům, kteří nemají bydliště v Lucemburském velkovévodství, v článku 2a novelizovaného zákona ze dne 22. června 2000, vylučující zohlednění jakéhokoli jiného kritéria vazby, a sice podmínka být dětmi pracovníků, kteří ke dni podání žádosti o finanční podporu byli zaměstnaní nebo vykonávali samostatně výdělečnou činnost v Lucembursku nepřetržitě po dobu alespoň pěti let, odůvodněná zájmy vzdělávací a rozpočtové politiky prosazované Lucemburským velkovévodstvím a je vhodná, respektive přiměřená, ve vztahu ke sledovanému cíli, a sice úsilí podpořit zvýšení podílu osob s vysokoškolským vzděláním a přitom zaručit, že se tyto osoby po využití možnosti poskytované systémem dotyčné podpory na financování jejich studia, případně uskutečněného v zahraničí, do Lucemburska vrátí, aby takto nabyté vědomosti využily ve prospěch rozvoje hospodářství tohoto členského státu?“

K předběžné otázce

- 31 Podstatou otázky předkládajícího soudu jde, zda je třeba čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 vykládat v tom smyslu, že brání takovým právním předpisům členského státu, jako jsou předpisy dotčené v původním řízení, které vážou poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské studium studentům, kteří nemají bydliště v tomto členském státě, na podmínku, že přinejmenším jeden z rodičů tohoto

studenta nepřetržitě pracoval v tomto členském státě po dobu alespoň pěti let v okamžiku podání žádosti o finanční podporu, ale nestanoví takovou podmínku, pokud jde o studenty s bydlištěm na území uvedeného členského státu, s cílem podpořit zvýšení podílu tuzemských osob s vysokoškolským vzděláním.

Úvodní poznámky

- 32 Ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), již měl Soudní dvůr příležitost zabývat se lucemburskými právními předpisy týkajícími se finanční podpory státu na vysokoškolské studium, která tehdy vyplývala ze zákona o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium, ve znění novelizovaného zákona ze dne 26. července 2010.
- 33 Soudní dvůr byl v této souvislosti dotázán na slučitelnost vnitrostátní právní úpravy, která vázala poskytnutí finanční podpory státu na vysokoškolské studium na podmínku bydliště studenta a zaváděla tak rozdílné zacházení mezi osobami s bydlištěm v Lucembursku a osobami, které – aniž mají bydliště v tomto členském státě – jsou dětmi příhraničních pracovníků, kteří vykonávají činnost v uvedeném členském státě, s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.
- 34 Soudní dvůr rozhodl, že nerovnost zacházení, která vyplývala ze skutečnosti, že pro studenty – děti příhraničních pracovníků – je stanovena podmínka bydliště, zakládala nepřímou diskriminaci, jež je v zásadě zakázána, není-li objektivně odůvodněná (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 46).
- 35 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že podmínka bydliště stanovená zákonem o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium, ve znění zákona ze dne 26. července 2010, umožňovala dosažení cíle obecného zájmu, který byl uznán na úrovni Unie, jehož smyslem je podpora vysokoškolského studia a výrazné zvýšení podílu osob s vysokoškolským vzděláním s bydlištěm v Lucembursku (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, body 53, 56 a 68).
- 36 Naproti tomu ve své analýze nezbytnosti podmínky bydliště Soudní dvůr dospěl k závěru, že tato podmínka překračovala meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle zvýšení podílu tuzemských obyvatel s vysokoškolským vzděláním, jelikož bránila zohlednění jiných prvků, které mohou odrážet skutečný stupeň vazby žadatele o uvedenou finanční podporu ke společnosti nebo pracovnímu trhu dotyčného členského státu, jako je skutečnost, že jeden z rodičů, který nadále poskytuje studentovi výživu, je příhraničním pracovníkem, který má v tomto členském státu stále zaměstnání a v posledně uvedeném státu pracuje již po značnou dobu (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 83).
- 37 V návaznosti na rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), byl zákonem ze dne 19. července 2013 změněn zákon o finanční podpoře státu na vysokoškolské studium tak, že nárok na finanční podporu státu byl rozšířen i na studenta, který nemá bydliště v Lucembursku, je-li dítětem osoby zaměstnané nebo osoby samostatně výdělečně činné, která je lucemburským státním příslušníkem nebo občanem Evropské unie, zaměstnaným nebo vykonávajícím svoji činnost v Lucembursku, pokud tato osoba byla v Lucembursku zaměstnaná nebo tam vykonávala svoji činnost nepřetržitě po dobu alespoň pěti let ke dni, kdy student podal žádost o finanční podporu na vysokoškolské studium.
- 38 Aby mohlo být odpovězeno na otázku položenou předkládajícím soudem, je třeba zkoumat, zda taková právní úprava, jako je úprava vyplývající z této změny, zakládá případnou diskriminaci a zda je v tomto případě objektivně odůvodněná.

K existenci diskriminace

- 39 Podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, jehož znění je shodné se zněním čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, pracovník, který je příslušníkem jiného členského státu, požívá na území dalších členských států stejných sociálních a daňových výhod jako tuzemští pracovníci. Toto ustanovení svědčí bez rozdílu migrujícím pracovníkům s bydlištěm v hostitelském členském státě i příhraničním pracovníkům, kteří vykonávají svou závislou činnost v posledně uvedeném členském státě a mají přitom bydliště v jiném členském státě (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. listopadu 1997, Meints, C-57/96, EU:C:1997:564, bod 50, a ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 37).
- 40 Z ustálené judikatury vyplývá, že finanční podpora na životní náklady a stipendium poskytnuté za účelem vysokoškolského studia vedoucího k získání profesní kvalifikace představuje pro migrujícího pracovníka sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 (rozsudky ze dne 14. června 2012, Komise v. Nizozemsko, C-542/09, EU:C:2012:346, bod 34, jakož i ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 38), které se může samo dítě migrujícího pracovníka dovolávat, je-li tato podpora na základě vnitrostátního práva přiznávána přímo studentovi (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 26. února 1992, Bernini, C-3/90, EU:C:1992:89, bod 26; ze dne 14. června 2012, Komise v. Nizozemsko, C-542/09, EU:C:2012:346, bod 48, jakož i ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 40).
- 41 Zásada rovného zacházení zakotvená jak článkem 45 SFEU, tak článkem 7 nařízení č. 1612/68, zakazuje nejen přímou diskriminaci na základě státní příslušnosti, ale také všechny formy nepřímé diskriminace, které v důsledku použití jiných rozlišovacích kritérií vedou ve skutečnosti ke stejnému výsledku (viz rozsudek ze dne 13. dubna 2010, Bressol a další, C-73/08, EU:C:2010:181, bod 40).
- 42 Vnitrostátní právní předpisy dotčené v původním řízení vážou poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské vzdělání buď na podmínku bydliště studenta na lucemburském území, anebo u studentů, kteří nemají bydliště v Lucembursku, na podmínku být dítětem osoby zaměstnané nebo vykonávající svoji činnost v Lucembursku nepřetržitě po dobu alespoň pěti let ke dni podání žádosti o finanční podporu. I když se uplatňuje bez rozdílu na lucemburské státní příslušníky a státní příslušníky jiných členských států, taková podmínka minimální a nepřetržitě doby práce není stanovena v případě studentů, kteří mají bydliště na lucemburském území.
- 43 Takové rozlišování na základě bydliště může působit především v neprospěch státních příslušníků jiných členských států, neboť osobami, které v příslušném členském státě nemají bydliště, jsou nejčastěji osoby, které nejsou jeho státními příslušníky (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 14. června 2012, Komise v. Nizozemsko, C-542/09, EU:C:2012:346, bod 38, jakož i ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 44).
- 44 Představuje tedy nepřímou diskriminaci na základě státní příslušnosti, kterou by bylo možno připustit pouze za podmínky, že je objektivně odůvodněná. Za tímto účelem musí být způsobilá zaručit uskutečnění legitimního cíle a nesmí překračovat meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné.

K existenci legitimního cíle

- 45 Ve svém písemném vyjádření lucemburská vláda tvrdí, že cíl sledovaný novelizovaným zákonem ze dne 22. června 2000 je totožný se sociálním cílem, který byl uplatněn k odůvodnění právních předpisů použitelných ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411). Tento cíl spočívá ve významném zvýšení podílu osob s bydlištěm v Lucembursku, které mají vysokoškolské vzdělání.

- 46 V bodech 53 a 56 rozsudku ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), přitom Soudní dvůr dospěl k závěru, že sociální cíl, který byl tvrzen lucemburskou vládou k odůvodnění právních předpisů použitelných ve věci, v níž byl vydán tento rozsudek, a který směřuje k podpoře vysokoškolského studia, je cílem obecného zájmu, který je uznán na úrovni Unie. Opatření přijatá členským státem s cílem zajištění vysoké úrovně vzdělání tuzemského obyvatelstva totiž sledují legitimní cíl, který může odůvodnit nepřímou diskriminaci založenou na státní příslušnosti.
- 47 Zbývá přezkoumat, zda je podmínka nepřetržité doby práce pěti let ke dni podání žádosti o stipendium přiměřená a nezbytná k dosažení uvedeného cíle.

Ke vhodnosti podmínky minimální a nepřetržité doby práce

- 48 Podle lucemburské vlády, k jejímuž názoru se v podstatě připojují dánská a norská vláda, má podmínka minimální a nepřetržité doby práce pěti let zabezpečit, aby se finanční podpory dostaly pouze těm studentům, kteří udržují s lucemburskou společností takovou vazbu, že existuje vysoká pravděpodobnost usazení se v Lucembursku a zapojení se do lucemburského pracovního trhu po ukončení vysokoškolského studia. Tohoto cíle by údajně mělo být dosaženo, pokud rodič, příhraniční pracovník, má v Lucembursku stále zaměstnání a již zde značnou dobu pracoval, neboť toto představuje prvek vypovídající o skutečné úrovni vazby ke společnosti nebo lucemburskému pracovnímu trhu. Takové okolnosti podle jejího názoru umožňují předpokládat, že příklad rodiče s dostatečnou pravděpodobností ovlivní kariérní volbu studenta.
- 49 Zaprvé je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury pro migrující a příhraniční pracovníky platí, že tím, že vstoupili na pracovní trh členského státu, si v zásadě vytvořili dostatečnou integrační vazbu ke společnosti tohoto členského státu, která jim umožňuje, aby se na ně v tomto státu vztahovala zásada rovného zacházení ve srovnání s tuzemskými pracovníky pokud jde o sociální výhody (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 14. června 2012, Komise v. Nizozemsko, C-542/09, EU:C:2012:346, bod 65, jakož i ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 63).
- 50 Integrační vazba vyplývá zejména ze skutečnosti, že migrující pracovníci daněmi a příspěvky na sociální zabezpečení, jež odvádějí v hostitelském členském státě ze závislé činnosti, kterou v něm vykonávají, přispívají rovněž k financování sociálních politik tohoto státu. Proto z nich musí mít prospěch za stejných podmínek jako tuzemští pracovníci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. června 2012, Komise v. Nizozemsko, C-542/09, EU:C:2012:346, bod 66, jakož i ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 63).
- 51 Soudní dvůr nicméně připustil, že vnitrostátní právní úprava, která je nepřímo diskriminační a která omezuje přiznání sociálních výhod ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 příhraničním pracovníkům bez dostatečné vazby ke společnosti, v níž vykonávají činnost, aniž by zde měli bydliště, může být objektivně odůvodněná a přiměřená sledovanému cíli (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 18. července 2007, Hartmann, C-212/05, EU:C:2007:437, body 30 až 35 a 37; ze dne 18. července 2007, Geven, C-213/05, EU:C:2007:438, bod 26; ze dne 11. září 2007, Hendrix, C-287/05, EU:C:2007:494, body 54 a 55, jakož i ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 64).
- 52 V této souvislosti Soudní dvůr v bodech 26 a 28 až 30 rozsudku ze dne 18. července 2007, Geven (C-213/05, EU:C:2007:438), rozhodl, že čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 nebrání právním předpisům členského státu, které stanoví, že na sociální výhodu ve smyslu tohoto nařízení mají nárok pouze ti pracovníci, kteří volbou svého bydliště vytvořili skutečnou vazbu se společností tohoto členského státu, jakož i – pokud jde o příhraniční pracovníky, kteří vykonávají výdělečnou činnost v uvedeném členském státě, ale bydliště mají v jiném členském státě – ti, kteří vykonávají výdělečnou činnost

překračující hranice zanedbatelného zaměstnání, neboť objektivní příspěvek vnitrostátnímu pracovnímu trhu je rovněž považován za platný integrační znak do společnosti dotyčného členského státu.

- 53 V právní úpravě použitelné ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), bylo splnění podmínky předchozího pobytu studenta v Lucembursku považováno za jedinou skutečnost umožňující doložit vazbu k tomuto členskému státu.
- 54 Soudní dvůr rozhodl, že taková podmínka pobytu byla způsobilá k uskutečnění cíle podpory vysokoškolského studia a výrazného zvýšení podílu osob s vysokoškolským vzděláním s bydlištěm v Lucembursku, ale měla příliš výlučnou povahu (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 76). Existence přiměřené pravděpodobnosti, že se příjemci vrátí, aby se v Lucembursku usadili a zapojili se na pracovním trhu tohoto členského státu s cílem přispět k rozvoji hospodářství tohoto státu, by totiž mohla být prokázána i na základě jiných znaků, než je tato podmínka (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 77).
- 55 Pokud jde o tyto znaky, Soudní dvůr uvedl, že zaměstnání rodičů dotyčného studenta po značnou dobu v členském státě, jenž poskytuje požadovanou podporu, by mohlo být vhodné k prokázání skutečného stupně vazby ke společnosti nebo pracovnímu trhu tohoto členského státu (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 78).
- 56 Ve věci v původním řízení, stejně jako ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), zaprvé příjemci finanční podpory nejsou pracovníci sami, ale jejich děti, které nemají bydliště v Lucembursku a přejí si studovat v Lucembursku či v jiném státě, a zadruhé vazba s lucemburskou společností se může v tomto ohledu jevit slabší, pokud jde o děti příhraničních pracovníků spíše než o děti příhraničních pracovníků s bydlištěm v Lucembursku.
- 57 Za těchto okolností se jeví jako legitimní, že se členský stát poskytující podporu snaží ujistit, že příhraniční pracovník má skutečnou integrační vazbu s lucemburskou společností tím, že požaduje dostatečnou vazbu, aby bylo zabráněno nebezpečí „stipendijní turistiky“, na něž poukázaly vlády, které předložily vyjádření.
- 58 V tomto ohledu je třeba připustit, že podmínka minimální doby práce rodiče – příhraničního pracovníka – v Lucembursku, která je požadována novelizovaným zákonem ze dne 22. června 2000, aby děti příhraničních pracovníků mohly žádat o finanční podporu státu na vysokoškolské studium, je s to odrážet takovou vazbu těchto pracovníků s lucemburskou společností, jakož i přiměřenou pravděpodobnost návratu studenta do Lucemburska po ukončení studia.

K nezbytnosti podmínky minimální a nepřetržité doby práce

- 59 Proto, aby byla podmínka týkající se minimální a nepřetržité doby práce ke dni žádosti o finanční podporu v souladu s unijním právem, nesmí překračovat meze toho, co je pro dosažení sledovaného cíle nezbytné.
- 60 V bodě 76 rozsudku ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), měl Soudní dvůr za to, že uložení takové podmínky bydliště, jako je podmínka dotčená ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, Lucemburské velkovévodství upřednostnilo prvek, který nutně není jediným reprezentativním prvkem skutečné vazby mezi dotyčnou osobou a uvedeným členským státem.
- 61 Soudní dvůr v této souvislosti uvedl, že dostatečná vazba studenta k Lucemburskému velkovévodství, která by umožnila dovodit dostatečnou pravděpodobnost, že se usadí v tomto členském státě a zapojí se do jeho pracovního trhu, může vyplývat rovněž ze skutečnosti, že tento student bydlí sám nebo se

svými rodiči v členském státu sousedícím s Lucemburským velkovévodstvím a jeho rodiče po značnou dobu v Lucembursku pracují a žijí v jeho blízkosti (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další C-20/12, EU:C:2013:411, bod 78).

- 62 Co se týče možností, které má lucemburský zákonodárce, Soudní dvůr uvedl, že pokud poskytovaná podpora může například spočívat v půjčce, mohl by systém financování, který by podřídil poskytnutí této půjčky či výši její nesplacené části nebo její nenávratnost podmínce, že student, který jí využil, se po dokončení svého studia v zahraničí vrátí do Lucemburska, aby tam pracoval a bydlel, umožnit dosažení sledovaného cíle, aniž to poškodí děti příhraničních pracovníků (rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další C-20/12, EU:C:2013:411, bod 79).
- 63 Kromě toho, s cílem zabránit nebezpečí „stipendijní turistiky“ a zajistit, že příhraniční pracovník vykazuje dostatečnou vazbu s lucemburskou společností, Soudní dvůr v bodě 80 rozsudku ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), zmínil možnost podřídít poskytnutí finanční podpory podmínce, aby příhraniční pracovník – rodič studenta, který nemá v Lucembursku bydliště – v tomto členském státu pracoval po minimální stanovenou dobu.
- 64 V tomto ohledu lucemburská vláda tvrdí, že vnitrostátní zákonodárce využil možnosti, kterou mu byla nabídnuta v bodě 80 rozsudku ze dne 20. června 2013, Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), přičemž se obdobně inspiroval čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38, který odkazuje na podmínky pro získání práva trvalého pobytu, formulované v čl. 16 odst. 1 této směrnice. Posledně uvedené ustanovení přitom výslovně uvádí, že právo trvalého pobytu „[v] hostitelském členském státě mají občané Unie, kteří tam nepřetržitě legálně pobývají po dobu pěti let“.
- 65 Jak nicméně uvedl generální advokát v bodech 83 až 85 stanoviska, analogie s čl. 16 odst. 1 a čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38, navrhovaná lucemburskou vládou, není relevantní k odůvodnění požadavku nepřetržité práce po dobu pěti let stanoveného vnitrostátní právní úpravou dotčenou v původním řízení.
- 66 Článek 16 směrnice 2004/38, jenž stanoví podmínku minimální nepřetržité doby bydliště pro poskytnutí práva trvalého pobytu osobám usazeným trvale v hostitelském členském státě, totiž patří, jak Soudní dvůr ostatně zdůraznil v bodě 80 rozsudku Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411) ze dne 20. června 2013, do jiného kontextu, než je kontext rovného zacházení mezi tuzemskými pracovníky a migrujícími pracovníky. Kromě toho čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 výslovně upřesňuje, že možnost stanovená tímto ustanovením odmítnout přiznání před nabytím práva trvalého pobytu vyživovací podpory při studiu, včetně odborné přípravy, již se rozumí stipendia nebo půjčky na studium, se uplatní výlučně na osoby jiné než zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné, osoby ponechávající si takové postavení a jejich rodinné příslušníky.
- 67 Soudní dvůr tedy v bodě 80 rozsudku ze dne 20. června 2013 Giersch a další (C-20/12, EU:C:2013:411), odkázal na čl. 16 odst. 1 a čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 výlučně s cílem načrtnout, jakým způsobem unijní právo umožňuje vyhnout se „nebezpečí stipendijní turistiky“.
- 68 Je třeba uvést, že ve věci v původním řízení byl nárok na finanční podporu státu na vysokoškolské studium A. A. Linares Verrugovi odmítnut, ačkoli jeho rodiče pracovali v Lucembursku po dobu více než pěti let, pouze s krátkými přerušováními v pětiletém období před podáním žádosti o finanční podporu.
- 69 Takové pravidlo, jako je pravidlo stanovené vnitrostátní právní úpravou dotčenou v původním řízení, které váže poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské vzdělání v případě studentů, které nemají bydliště v Lucembursku, na podmínku mít rodiče, který v Lucembursku pracoval nepřetržitě po dobu alespoň pěti let ke dni podání žádosti o finanční podporu, aniž by příslušným orgánům umožňovalo poskytnout tuto podporu v případě, když stejně jako ve věci v původním řízení, rodiče navzdory několika krátkým přerušováními v Lucembursku pracovali po značnou dobu, a sice v projednávané věci

téměř osm let, v průběhu doby předcházející podání této žádosti, obsahuje omezení, které překračuje meze toho, co je nezbytné pro dosažení legitimního cíle směřujícího ke zvýšení podílu tuzemských obyvatel s vysokoškolským vzděláním, jelikož tato přerušena nemohou zprerušit vazbu mezi žadatelem o finanční podporu a Lucemburským velkovévodstvím.

- 70 Z výše uvedeného vyplývá, že na otázku předkládajícího soudu je třeba odpovědět tak, že ustanovení čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011 musí být vykládáno v tom smyslu, že brání takovým právním předpisům členského státu, jako jsou předpisy dotčené v původním řízení, které vážou poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské studium studentům, kteří nemají bydliště v tomto členském státě, na podmínku, že přinejmenším jeden z rodičů tohoto studenta nepřetržitě pracoval v tomto členském státě po dobu alespoň pěti let v okamžiku podání žádosti o finanční podporu, ale nestanoví takovou podmínku, pokud jde o studenty s bydlištěm na území uvedeného členského státu s cílem podpořit zvýšení podílu tuzemských osob s vysokoškolským vzděláním.

K nákladům řízení

- 71 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie je třeba vykládat v tom smyslu, že brání takovým právním předpisům členského státu, jako jsou předpisy dotčené v původním řízení, které vážou poskytnutí finanční podpory na vysokoškolské studium studentům, kteří nemají bydliště v tomto členském státě, na podmínku, že přinejmenším jeden z rodičů tohoto studenta nepřetržitě pracoval v tomto členském státě po dobu alespoň pěti let v okamžiku podání žádosti o finanční podporu, ale nestanoví takovou podmínku, pokud jde o studenty s bydlištěm na území uvedeného členského státu s cílem podpořit zvýšení podílu tuzemských osob s vysokoškolským vzděláním.

Podpisy.